

KARTA ZESPOŁU ARCHIWALNEGO

NUMER ZESPOŁU

462

KATEGORIA

A

NAZWA ZESPOŁU

Wolność

PRZEKAZUJĄCY

WUG Kancelaria Tajna

WYKONAWCA SPISU

AD

ROK PRZEKAZANIA

2014

MIEJSCOWOŚĆ

Kowary

GMINA

Kowary

POWIAT

Jelenia Góra

WOJEWÓDZTWO

dolnośląskie

REJON DOKONANEJ EKSPLOATACJI

Kowary

CHARAKTERYSTYKA ZESPOŁU ARCHIWALNEGO

ZAKRES CHRONOLOGICZNY

–

–

–

	DOK. TEKSTOWA	DOK. KARTOGRAFICZNA	SUMA
IŁOŚĆ JEDNOSTEK	2	107	109
IŁOŚĆ PODJEDNOSTEK	2	200	202
IŁOŚĆ mb	–		
IŁOŚĆ SKANÓW	–	200	200

ZAKRES POSIADANEJ DOKUMENTACJI

TEKST: plan ruchu, geologia.

KARTOGRAFIA: karty tytułowe, mapy: powierzchni, wyrobisk górniczych, geologiczne, inne

–

RYS HISTORYCZNY

ZAKŁAD GÓRNICZY	Wolność		
METODA EKSPLOATACJI	podziemna		
PRZEDSIĘBIORCA			
NAZWA ZŁOŻA	—		
RODZAJ KOPALINY	uran		
NAZWA TG	—		
NAZWA OG	—		
ROZPOCZĘCIE EKSPLOATACJI	—	ZAKOŃCZENIE EKSPLOATACJI	—
KONCESJA I WYGASZENIE	—		

Kopalnia rudy żelaza „Bergfreiheit” znajdowała się w Kowarach (niem. Schmiedeberg), obecnie województwo dolnośląskie, powiat jeleniogórski.

Na lewym brzegu rzeki Jedlica w roku 1911 odkryto rudy żelaza, po czym przez kilka miesięcy prowadzono prace górnicze w rejonie późniejszego pola „Martha”. Prace wznowiono w 1854 roku, kiedy to uruchomiono kopalnię „Bergfreiheit”. W latach 1859–1863 i 1876–1880 kopalnia nie prowadziła eksploatacji. Po 1880 r. eksploatację prowadzono na polach „Bergfreiheit” i „Martha”. W 1919 roku w rejonie kopalni odkryto nowe złoża magnetytu, które eksploatowano od 1923 r.

Rudy uranu odkryto w kopalni w 1912 r. podczas pogłębiania szybu „Bahn” (później „Główny”), nieco poniżej poziomu eksploatacyjnego 118 m. W tamtym czasie ze złóż kopalni pozyskiwano jedynie rad, gdyż uran nie posiadał zastosowania przemysłowego. Ponownie na rudę uranu natrafiono w 1920 r. w polu „Vulkan”. Wówczas pozyskano nieco uranu z żyły znajdującej się około 12 m powyżej poziomu eksploatacyjnego 118 m. Kolejną strefę mineralizacji uranowej odkryto w roku 1926, pomiędzy poziomami 118 i 188. W latach 1929–1929 w kopalni wydobyto 19000 t rudy uranu, z której uzyskano 989 mg radu. Podczas światowego kryzysu gospodarczego kopalnia nie prowadziła eksploatacji. Zakład uruchomiono ponownie w 1935 r. i poddano gruntownej modernizacji. W latach 1935–1942 wydobyto 76297 t rudy uranu (głównie w polu „Vulkan”), z której pozyskano 3069 mg radu. W 1942 znane zasoby rud uranu uległy wyczerpaniu. Eksploatację prowadzono przeważnie selektywnie. W roku 1945 kopalnię przejęli Sowieci, którzy bez powodzenia poszukiwali tam rud uranu. Po przekazaniu zakładu władzom polskim zaczęto jednak natrafiać na nowe strefy mineralizacji uranowej. Od 1947 zakład ponownie przejęli Sowieci i włączono go do przedsiębiorstwa Kuznieckije Rudniki (od 1951 – Zakłady Przemysłowe R-1) jako Obiekt nr 1. Całkowicie zaprzestano wydobywania rud żelaza. W latach 1948–1962 w kopalni „Wolność” wydobyto ok. 26,7 tys. t rud uranu o średniej zawartości 0,35% uranu, czyli ok. 93,3 t metalicznego uranu.

Złoża eksploatowano metodą odkrywkową oraz podziemną na 31 poziomach eksploatacyjnych do głębokości 575 m. W kopalni funkcjonowały szyby „Wolność” i „Pochyły” oraz sztolnie: nr 3, „Górna”, „Dolna” i „Jedlica”. Wschodnie formacji rudonośnej znajdują się na zachodnim zboczu góry Rudnik.

Dokładny opis zinwentaryzowanych wyrobisk dawnej kopalni „Wolność” znajduje się w tekście R. Borzęckiego, D. Wójcika [1].

Bibliografia

1. Borzęcki R., Wójcik D., *Pozostałości górnictwa rud uranu i żelaza w rejonie Kowar. Część I*, „Hereditas Minariorum” 2017, nr 4.
2. *Die schlesischen Bergwerke 1938 und die sonstigen betriebenen Bergwerke, selbständigen Betriebsanlagen und unterirdischen Mineralgewinnungsbetriebe im Verwaltungsbezirke des Preußischen Oberbergamts Breslau*, Technisches Bergwerksverzeichnis, Breslau 1938.
3. Klementowski R., *W cieniu sudeckiego uranu*, Wrocław 2010.
4. *Źródła do dziejów kopalnictwa uranowego w Polsce*, oprac. M. Zdulski, Warszawa 2000.